

OŠETŘOVATELSKÝ MODEL CALLISTY ROY

Adaptační model

VÝVOJ MODELU

- vychází z praxe Royové na dětské klinice
- základ modelu je vytvořen v průběhu magisterského studia
- publikace výsledků 1974 v kapitole „The Roy Adaptation Model“ v knize Riehl (Koncepční modely ošetrovatelské praxe)
- 1976 publikace monografie Úvod do ošetrovatelství: adaptační model
- 1976 – 1977 výzkumné pozorování
- 1982 publikace teoretické báze a výsledků

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

- Humanistická filozofie a holizmus
- Maslowovy práce
- Sociální interakční teorie
- Helsonova adaptační teorie

ASUMPCE (PŘEDPOKLADY)

- orientace na příjemce
- orientace na prostředí
- prostředí a lidé jsou v neustále interakci (vyměňují si energii, hmotu, informace)
- v neustále měnícím se prostředí si musí jedinec udržovat svou integritu → přizpůsobovat se podnětům z VVp
- schopnost jedince zvládat změny VVp se mění v čase

HLAVNÍ JEDNOTKY

Cíl ošetrovatelství	Adaptace v situacích zdraví a nemoci v každé ze 4 oblastí (adaptační mody)
P/K	Bio-psych-sociální bytost v trvalé interakci s měnícím se prostředím
Role sestry	Podpora adaptačních mechanismů a adaptivního chování
Zdroj potíží	Neefektivita aktivity pro udržení integrity P/K
Ohnisko zásahu	Fokální, kontextuální a reziduální stimuly
Způsob zásahu	Manipulace se stimuly, jejich ↑, ↓, udržování
Důsledky	Adaptivní odpověď na stimuly

METAPARADIGMATICKÉ KONCEPCE

Osoba

B-P-S bytost v
konstantní interakci
se stále měnícím se
prostředím

Prostředí

vytváří podmínky,
okolnosti, situace a
vlivy, které působí na
vývoj a chování
jedinců

Zdraví

je určitý stav
a proces

Ošetřovatelství

věda o nemocničním
ošetřování i
praktická disciplína

KONCEPCE MODELU

Adaptace

proces přizpůsobování se změnám prostředí

Stimuly

podněty z vnějšího a vnitřního prostředí, které vyvolávají adaptační odpověď, reakci
druhy stimulů (fokální, kontextuální, reziduální)

Adaptační niveau (úroveň)

je individuální rozsah efektivních (tzn. adaptivních) reakcí jedince na stimuly.

Když stimul překročí hranice individuální adaptační zóny, reakce na něj jsou neefektivní a dochází k porušení integrity jedince.

reakce se dělí na: adaptivní a neefektivní

stimuly

Fokální - ohniskový, centrální

podnět, kt. aktuálně působí

působí na jedince nejsilněji a urychluje adaptivní chování.

chlad

Kontextuální – náhodně působící podnět v době vlivu fokálního stimulu,
ke kt. má vztah

Nedostatečné
oblečení

Reziduální – podnět z osobnosti jedince (postoje, názory, vlastnosti,
předchozí zkušenosti)

Podceňování
informací o počasí

REAKCE NA STIMULY — DĚLENÍ:

Adaptivní

nepřesahují adaptační niveau (úroveň)
jedince

podporují jedincovu integritu, růst, vývoj,
moc, cíle, zlepšují jeho kontrolu na
prostředí, podporují jeho celistvost.

Neefektivní

přesahují adaptační niveau jedince

nepřizpívají k dosažení adaptivních cílů,
vedou k dezintegraci jedince

Schema 1: Vliv stimulů na adaptaci podle C. Royové

ADAPTAČNÍ SYSTÉM JEDINCE

Primární (kontrolní) subsystém

Regulátor reaguje na stimuly z VVp prostřednictvím nervových (autonomních), chemických a endokrinologických reakcí

Kognátor reaguje na stimuly z VVp prostřednictvím vyšší nervové činnosti (paměť, učení, emoce, rozhodování...), reakce jsou emočního typu

Sekundární (efektorový) subsystém

Převádí reakce jedinců (po zpracování primárním subsystémem) do 4 adaptačních oblastí = adaptační módy

- Fyziologická oblast
- Sebepojetí
- Rolová funkce
- Vzájemná závislost

4 ADAPTAČNÍCH OBLASTÍ = ADAPTAČNÍ MÓDY

➤ **Fyziologická oblast**

– dýchání, cirkulace, výživa, tekutiny, vyprazdňování, aktivita, odpočinek, spánek, celková regulace (TT, smysly, FF, endokrinní a nervový systém)

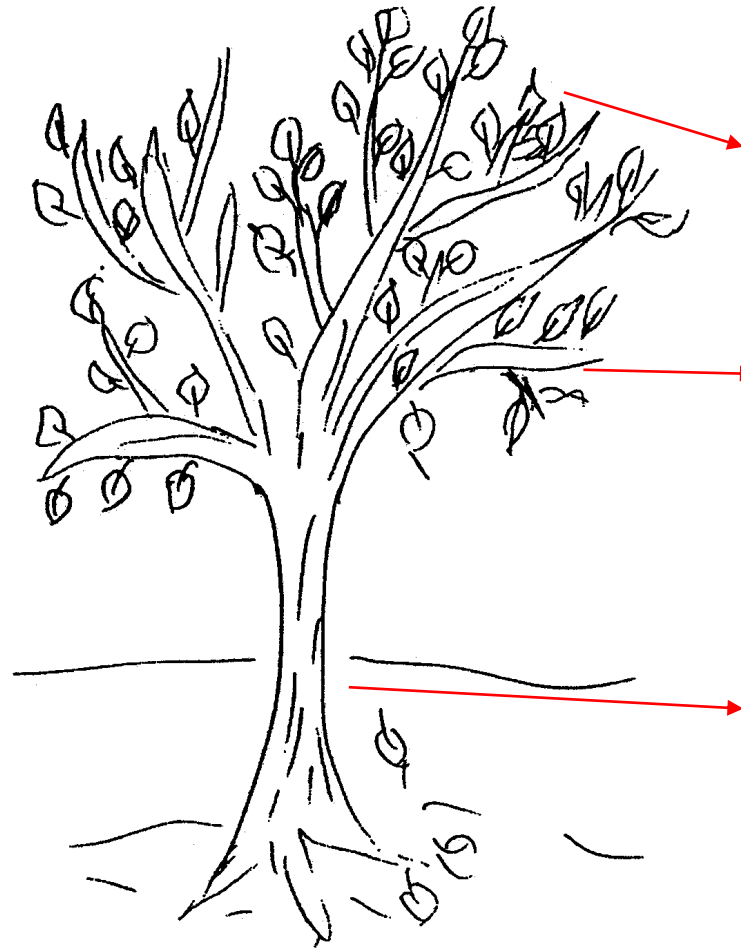
- obsahuje reakce spojené se strukturou těla a způsobem jeho funkce

➤ **Sebepojetí** – zahrnuje fyzikální, osobnostní a interpersonální složku

➤ **Rolová funkce** – obsahuje identifikaci a zvládání rolí, sociální interakce vzhledem k primární, sekundární a terciární roli

➤ **Vzájemná závislost** – zahrnuje vzájemnou ne/závislost během interpersonálních vztahů 2 a více osob při zabezpečování potřeb jedince

ROLOVÝ STROM

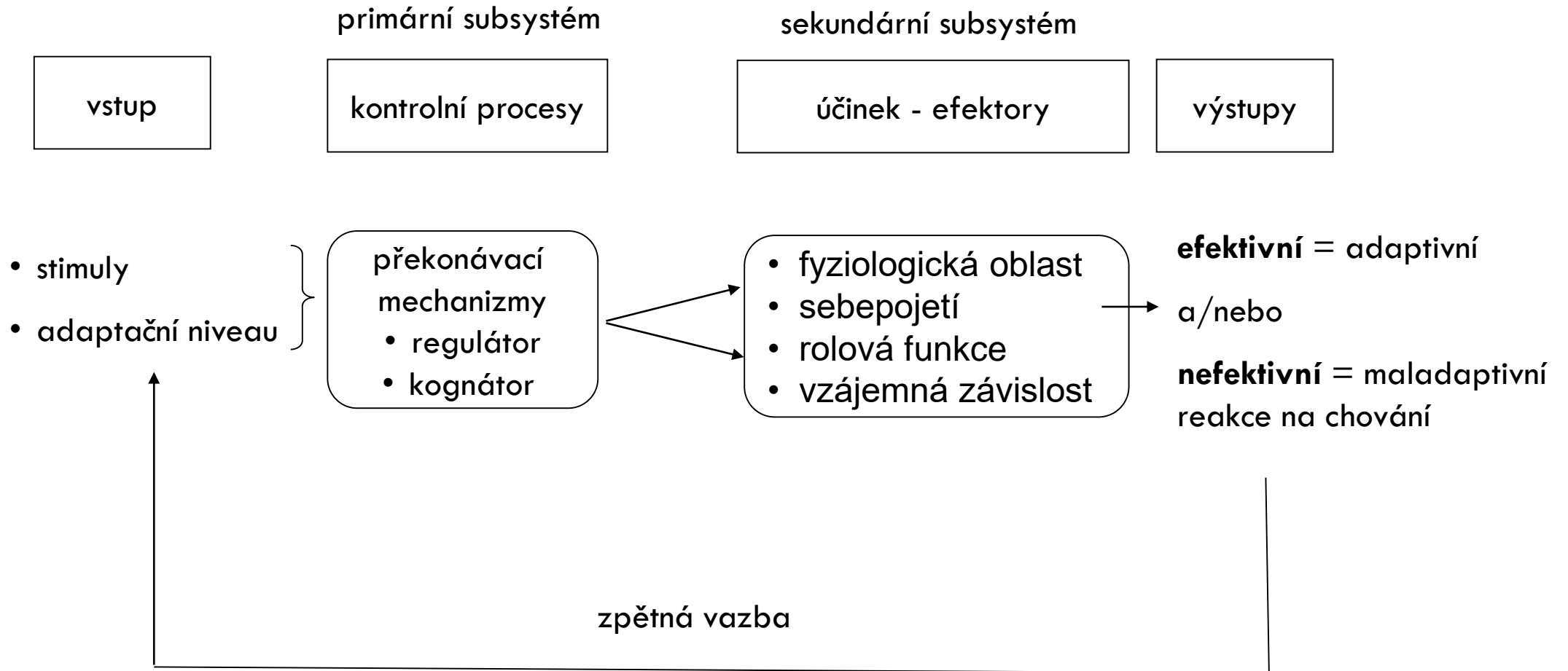

Listy – terciální role – dočasná (▲ P/K, člen komise...)

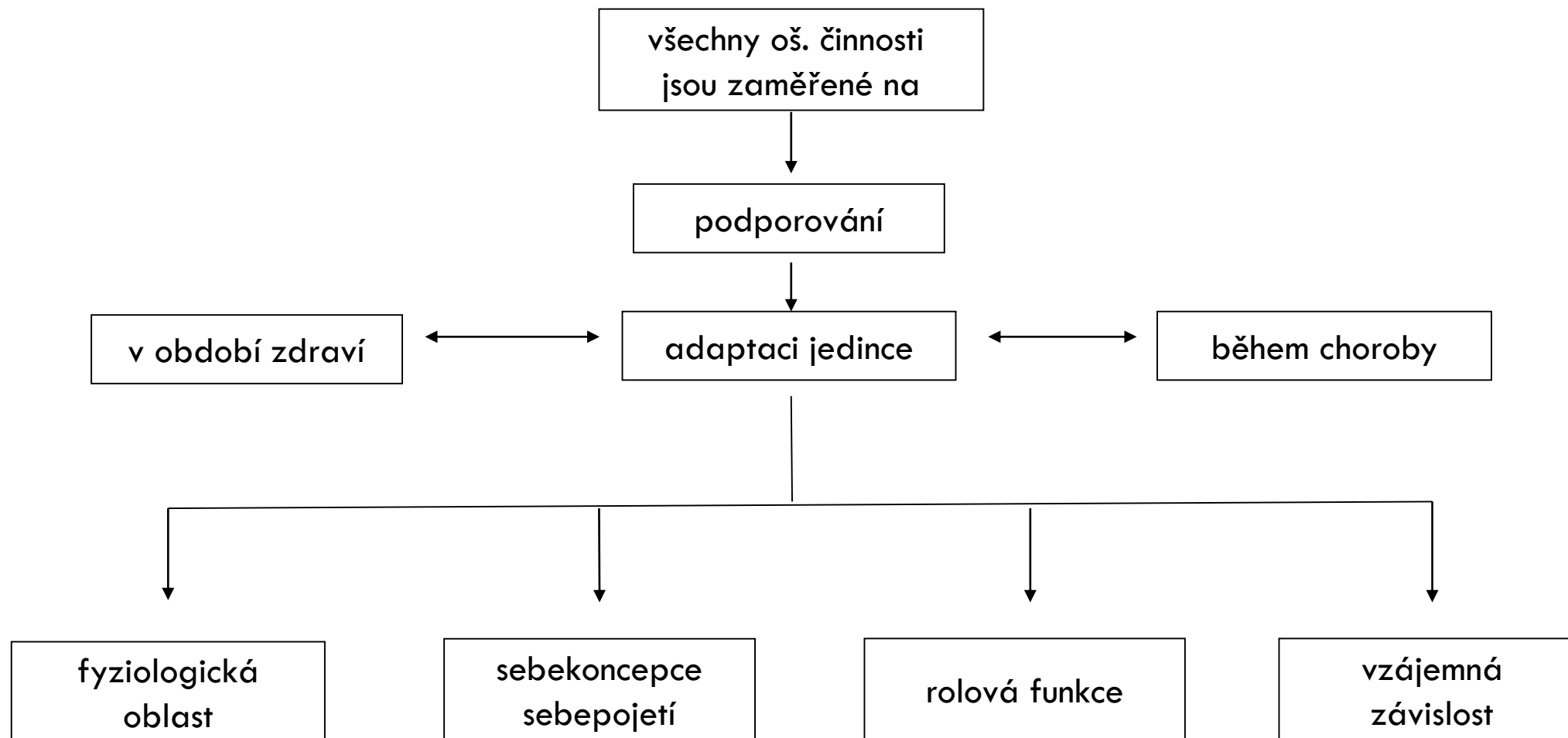
Větve – sekundární role – relativně trvalá, vybrané role (▲ lékař, sestra)

Kmen – primární role – relativně trvalá, daná role (souvisí s věkem a pohlavím) ▲ starý muž

OBSAH MODELU

ZNÁZORNĚNÍ OŠETŘOVATELSKÝCH ČINNOSTÍ V MODELU

OBJEKT OŠ. PÉČE

- jedinec s adaptivním systémem, přijímající stimuly z prostředí
- intervence se týkají stimulů nebo problémů, které se vyskytují v oblastech:
 - základní fyziologické potřeby
 - sebeuvědomění
 - zvládnutí role
 - vzájemná závislost

ÚKOL SESTRY

Identifikovat maladaptivní chování a stimuly, kt. k němu vedly
a následně pomoci P/K k adekvátní adaptaci.

345

V_N
 V_0

